

Inteelt deel 3:

Stamboek en fokkers samen aan de slag

VERENIGING

Daniëlle Arts:
“Ik adviseer de fokkers met behoud van zoveel mogelijk kwaliteit op zoek te gaan naar combinaties met een lage verwantschap.”

Inteelt vraagt de aandacht van de fokkers binnen het KWPN. Dat wordt gelukkig steeds breder onderkend. Wat heeft het KWPN inmiddels ondernomen om inteelt zoveel mogelijk in te perken? Wat staat er de komende tijd te gebeuren? En wat kunnen de fokkers zelf doen? Dit laatste artikel in de serie over inteelt schept duidelijkheid.

TEKST: ANDRIES VAN DEN BERG • BEELD: CHARLOTTE DEKKER E.A.

In het najaar van 2015 hebben directeur Johan Knaap en foktechnisch medewerker Daniëlle Arts de regiovergaderingen bezocht en daar uitleg gegeven over inteelt en de mogelijke gevolgen daarvan. Daniëlle: “Een goed fokprogramma heeft naast aandacht voor de fokdoelkenmerken - zoals sport - ook aandacht voor de monitoring van inteelt. Fokkers horen ook over dit onderwerp voorgelicht en geadviseerd te worden, vandaar de ronde door het land. Het waren interessante avonden, de fokkers waren enthousiast en kwamen ook met goede ideeën over mogelijke oplossingen.”

Vers bloed

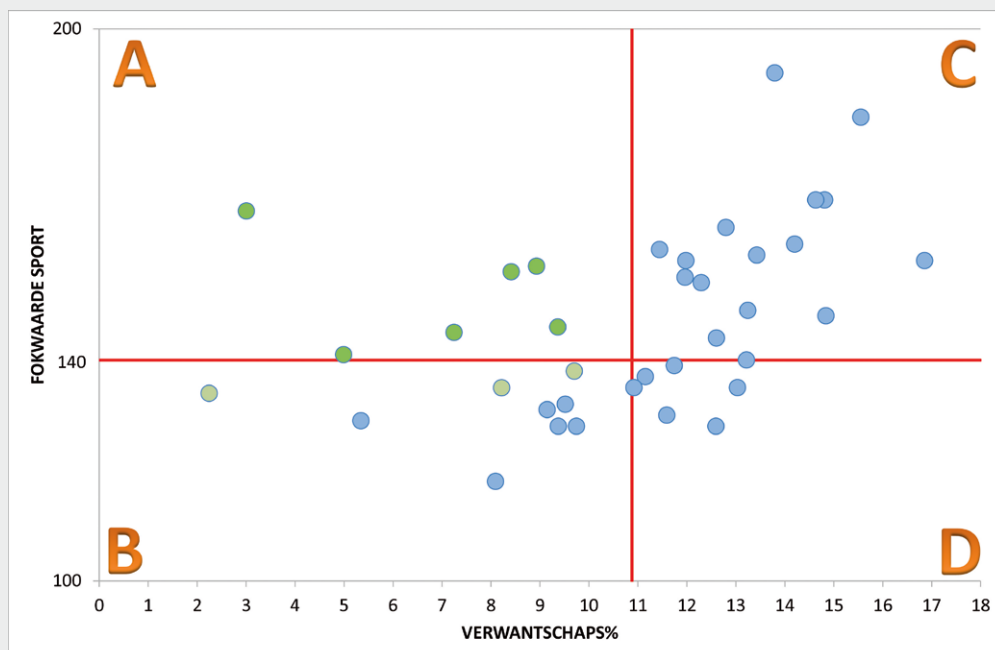
“De tuigpaardfokkerij moet echt aan de slag”, gaat Daniëlle verder. “Van de ingezette hengsten in 2015 draagt 75% Manno- en/of Patijn-bloed in de eerste of de tweede generatie. De fokkers zijn langzaamaan nauw verwante familieleden met elkaar aan het kruisen en dan kom je echt

in de gevarenzone. De fokkers moeten op zoek naar een andere inzet van de hengsten. In de dressuurpaardenfokkerij hebben met name de hengsten Jazz en Ferro geweldig werk gedaan, maar nu bereiken we het kantelpunt en zal hierover nagedacht moeten worden. Een voordeel daarbij is, dat deze fokkerij een open fokkerij is. De inzet van nieuwe hengsten uit het buitenland kan een van de oplossingen zijn. Verder kan men meer gebruik gaan maken van de hengsten, die een lage verwantschap hebben met de merries die ze dekken. De fokkerij van het Gelderse paard is vooral kwetsbaar vanwege de kleine populatie en de grote invloed van Koss en zijn zoon Alexandro P. Ik kom daar fokkers tegen die mogelijke inteeltproblemen op de koop toe nemen, maar dat is geen verstandig beleid en zonde van het mooie Gelderse paard. Ook ethisch gezien kunnen we hier als stamboek niet achterstaan. Men zal ook andere hengsten vaker moeten gaan inzetten.”

Een dartelend veulen in de wei, de wens van iedere fokker. Indien bewust wordt omgegaan met inteelt kunnen we ook in de toekomst blijven genieten van een gezonde populatie, vrij van erfelijke gebreken.

Bekijk de digitale 'inzeelbrie' van uw tuigpaard- of Gelderse merrie via MIJN KWPN!

In deze afbeelding worden de tuigpaardhengsten met elkaar vergeleken op basis van verwantschapspercentage en fokwaarde. De hengsten in vak A hebben een hoge fokwaarde en een lage verwantschapspercentage.

AFBEELDING 1: VERWANTSCHAP VERSUS FOKWAARDE

In deze afbeelding zijn de verwantschapspercentages van de actieve tuigpaardhengsten vergeleken met de actuele tuigpaardpopulatie uitgezet tegen hun fokwaarde voor sport. De verticale rode lijn geeft de gemiddelde verwantschap van alle hengsten met de populatie aan. De horizontale rode lijn vertegenwoordigt de gemiddelde fokwaarde van alle hengsten. Dit verdeelt de grafiek in vier vakken: A tot en met D. Hengsten in vak A zijn hengsten die relatief laagverwant zijn aan de populatie en dit combineren met een hoge fokwaarde voor sport. Hele interessante hengsten dus, die veel ruimte zouden moeten krijgen in de fokkerij. De hengsten in vak B zijn ook laagverwant, maar hebben een iets lagere fokwaarde. Al zitten veel hengsten wel tegen het gemiddelde aan. Door de lage verwantschap zijn ze interessant voor de fokkerij, alhoewel bij de inzet van dergelijke hengsten wel rekening gehouden dient te worden met de sportaanleg. Vak C is het vak waar de op dit moment meestgebruikte hengsten in zitten. Logisch, gezien hun hoge sportfokwaarde: ze voldoen dus veelal aan het fokdoel. Keerzijde is echter dat ze ook heel nauwverwant zijn aan de populatie en er daardoor nog maar heel weinig ruimte is om ze in te zetten: er zullen veel merries in de populatie zijn die ook dit bloed voeren. Vak D houdt de hengsten in, die zowel op verwantschap als fokwaarde ongunstig scoren. Deze hengsten kunnen dan ook nog maar weinig toevoegen aan het fokprogramma. De hengsten in vak A zijn, in volgorde van lage naar hoge verwantschap: Plain's Liberator, Marvel, Zeppelin, Dylano, Stuurboord en Fabuleus. Urgent en Torino en de recent gekeurde Sir Arie zijn hengsten in vlak B, die met hun fokwaarde sport dichtbij het gemiddelde komen en laagverwant zijn. De verwantschappen en fokwaarden van de overige hengsten kunt u vinden in het Bewaarboek Fokwaarden, bijgesloten bij IDS 6 en ze zijn ook vermeld in IDS 2.

Hoe ver zitten we af van dwingende maatregelen? Daniëlle: "Het is niet aan mij om daarover te oordelen. Dat is de verantwoordelijkheid van de Fokkerijraad. Van dekbeperkingen zijn we geen voorstander, dit zal in een open stamboek niet werken. Maar de signalen zijn duidelijk en ik kan de fokkers alleen maar adviseren om met behoud van zo veel mogelijk kwaliteit op zoek te gaan naar combinaties met een lage verwantschap. Ik ben ervan overtuigd dat dat mogelijk is, want een

laag verwant paard kan ook heel goed scoren op de fokdoelkenmerken, zoals sport. Het bewijs hiervoor wordt geleverd in afbeelding 1. Men mag altijd bij mij en mijn collega's van de afdeling Inspectie aankloppen voor uitleg en informatie omtrent inteelt of dekadvis."

Aan de slag

Het KWPN heeft de afgelopen jaren niet stil gezeten op het gebied van inteeltmanagement.

Zo beschikken de hengstenkeuringscommissies tuigpaard en Gelders paard over de verwantschapspercentages van de jonge hengsten met de totale tuigpaard- of Gelders paard-populatie, en vanaf afgelopen hengstenkeuring was deze informatie ook voor de dressuurcommissie beschikbaar. Daarnaast stuurt het KWPN de tuigpaardfokkers en de fokkers van Gelderse paarden al heel wat jaren de zogenaamde 'inzeeltbrieven' waarin voor een bepaalde merrie de inzeeltpercentages van de mogelijke producten weergegeven zijn, bij een kruising van deze merrie met de goedgekeurde hengsten. Deze 'inzeeltbrieven' zijn dit jaar voor het eerst digitaal beschikbaar via MIJN KWPN (zie kader

'Inzeelttool'). Daniëlle: "Dat is een hele verbetering, per post kunnen we onmogelijk de eigenaren van alle tuigpaard- en Gelderse merries bereiken, dit zijn er namelijk duizenden. Er werd hiervoor dus een selectie gemaakt van mogelijke fokmerries gebaseerd op bijvoorbeeld leeftijd en fokgeschiedenis. De digitale inzeeltbrief is wel voor iedere tuigpaard- of Gelderse merrie tussen de 3 en 25 jaar beschikbaar en is direct actueel als er weer een hengst wordt goedgekeurd of erkend. Daarnaast geeft de digitale versie ook inzicht in het verwantschapspercentage van het mogelijke veulen. Fokkers kunnen zo meteen zien of het veulen een unieke bloedvoering heeft binnen de

De hengstenkeuringcommissie beschikt ten tijde van de selectie over de verwantschapspercentages van de jonge aangeboden tuig-, Gelderse en dressuurhengsten en kunnen dit ter overweging meenemen in hun selectiebeslissingen.

"GEEN PANIEKVOETBAL ALSTUBLIEFT!"

Dressuurpaardfokker Wim van der Linde: "Inzeelt speelt wel in de dressuurpaardenfokkerij. Dat is wel duidelijk, maar geen paniekvoetbal alstublieft. Ik heb veel met Jazz en Ferro gefokt en heb daarmee succes gehad, maar nu heb ik met mijn keuze voor Totilas 'lucht gegeven' en ben ook ik op zoek naar ander bloed. Nogal wat fokkers zijn gecharmeerd van Duitse hengsten, maar die worden voor mij pas interessant als ze Grand Prix hebben gelopen. Ik zie mensen mooie dingen doen. Ik vind, dat de inspectie van het stamboek een 'ontsnappingslijstje' zou moeten maken. Wat mij betreft mogen daar ook springhengsten op staan zoals Numero Uno. Van de hengst Van Gogh heb ik goed bewegende dieren gezien en onlangs zag ik een Spielberg x Jazz 83 punten lopen. Ik wil een pleidooi houden om ook de missers in de fokkerij verplicht te melden. Ik had in één jaar van een hengst drie veulens met ruggengraatproblemen en ik heb ook meegemaakt, dat van een hengst bij de geboorte van het veulen driemaal de placenta eerder kwam als het veulen; ze noemen dat 'red bag delivery'. Dat soort dingen móet het stamboek en móeten de fokkers weten. Het stamboek moet de fokkers er bewust van maken, dat het belangrijk is zulke zaken te melden. Dan help je de fokkerij echt vooruit. Wat is dat toch, dat fokkers zich schamen voor een mislukt product? Het hoort er gewoon bij. Ikzelf ben voor maximale transparantie."

NIEUWE INTEELTTOOL BESCHIKBAAR

KWPN-leden kunnen sinds kort via MIJN KWPN de hengstenkeuze voor hun merrie(s) verder onderbouwen door zich te verdiepen in de resultaten omtrent inteelt en verwantschap van de beoogde partners. Vooralsnog is deze tool alleen beschikbaar voor de fokrichtingen tuigpaard en Gelders paard, als vervanging van de zogenaamde 'inteeltbrieven' die jaarlijks verstuurd werden. De inteelttool maakt deze actie omtrent inteeltmanagement sneller, actueler en eenvoudiger voor de gebruiker. Het is de bedoeling om deze tool op korte termijn ook uit te breiden voor de fokrichtingen dressuur en springen. Via MIJN KWPN en de knop 'inteelt & verwantschap' kunt u inzage krijgen in deze cijfers voor uw merrie. Allereerst dient er een fokrichting gekozen te worden waar u een mogelijk veulen in wilt registreren, vervolgens selecteert u een set hengsten van een bepaalde fokrichting. Het is dus mogelijk om als fokrichting 'Gelders paard' te kiezen, terwijl u uw Gelderse merrie graag met een dressuurhengst of tuigpaardhengst zou willen laten dekken. U krijgt dan toch de gegevens ten opzichte van de Gelderse populatie, want daar wilt u het veulen tenslotte registreren. U krijgt dan een overzicht van alle actuele goedgekeurde en erkende hengsten in de gekozen fokrichting en het bijbehorende inteeltpercentage van het veulen, dat aangeeft in welke mate de merrie en hengst familie van elkaar zijn. Daarnaast wordt ook het verwantschapspercentage van het veulen vermeld, zodat u inzicht krijgt in hoe uniek het veulen zal worden ten opzichte van de gekozen fokrichting. Indien u per hengst de details raadpleegt, zal het virtuele papier van het veulen zichtbaar worden.

Om fokkers bewuster te maken van de verwantschapspercentages van hun merries met de populatie worden er voor de fokrichting tuigpaard lijsten gepubliceerd met laagverwante merries.

gekozen fokrichting en dus interessant kan zijn als dekhengst of fokmerrie voor de toekomst. In de toekomst is het ook de bedoeling om deze inteelttool uit te breiden voor de fokrichtingen dressuur en springen." Voor het KWPN zijn naast de activiteiten die op dit gebied al uitgevoerd worden, nog heel wat meer denkbare mogelijkheden. Daniëlle: "Graag zouden we het verwantschapspercentage bijvoorbeeld

actiever willen promoten. In de fokkerij onbenutte en laagverwante hengsten en merries kunnen zo worden opgespoord in de diverse fokrichtingen en eigenaren kunnen geïnformeerd worden over het unieke van hun paard. In de Fokkerijraad tuigpaard is al besproken om deze lijsten online te zetten, zodat fokkers deze ook kunnen zien. Dit met als doel: voorlichting en bewustwording van de

DERK CAREMANS

MELDEN ERFELIJKE AFWIJINGEN

De eerste veulens van dit jaar dartelen inmiddels alweer vrolijk door de wei. Een schouwspel dat u als fokker natuurlijk aan zal spreken. Helaas lopen niet alle geboorten volgens planning op de goede manier. Een veulen kan dood of mismaakt geboren worden. Dit is natuurlijk op zijn minst erg vervelend voor een fokker, die maandenlang uitgekeken heeft naar het veulen. Toch vraagt het KWPN, als stamboek, om deze situaties te melden bij het stamboekkantoor in het belang van de populatie maar ook voor uzelf. Bij een goede monitoring kunnen er namelijk trends ontdekt worden die duiden op erfelijke afwijkingen en alleen dan kan er wat aan gedaan worden om het in de toekomst te voorkomen. Indien u een dergelijke situatie heeft meegemaakt, kunt u contact opnemen met Karin Karlas via e-mail (karlas@kwpn.nl) of via telefoon (0341-255 555).

fokkers over het thema inteelt. Ook zouden DNA-technieken in de toekomst meer mogelijkheden kunnen bieden voor inteeltmanagement. Er zijn hiervan wereldwijd en over diersoorten heen al diverse onderzoeken bekend. Dit is nog niet in te zetten voor het KWPN, maar het verkennen van dit soort technieken kan nooit verkeerd zijn.”

Samen op weg

Daniëlle: “Het stamboek kan niet zonder de fokkers en de fokkers kunnen niet zonder het stamboek. Niet alleen het stamboek is er verantwoordelijk voor problemen die voorkomen - zoals bijvoorbeeld erfelijke gebreken die wellicht te herleiden zijn naar de gevolgen van een te hoge inteelt - te voorkomen, ook de fokkers. Maar als fokkers nooit melden aan het stamboek, dat ze een veulen met een dergelijk probleem hebben gehad, hoe kan het stamboek dit dan weten? Daar ligt ook een verantwoordelijkheid voor de fokkers. Pas als we goed kunnen monitoren, dan kan het stamboek actie ondernemen als we zien dat het probleem bijvoorbeeld vaker voorkomt bij bepaalde families. Andersom is het belangrijk, dat fokkers te allen tijde hun eigen keuze moeten kunnen en blijven maken. We hebben nog meer dan voldoende genetische variatie in ons paardenbestand; laten we daar met zijn allen op een goede manier gebruik van maken. Het stamboek kan hierin alleen maar adviseren en de fokkers de handvatten geven om hier zoveel mogelijk informatie over te verzamelen, zodat we ook in de toekomst blijven genieten van een gezonde populatie, met voldoende bloedspreiding en vrij van erfelijke gebreken!” ●

Klaas Christiaan uit Middelburg fokte een geslaagd voorbeeld van bloedspreiding in de Gelderse fokkerij. Farrington-dochter Tyara keur sport-dr loopt internationaal Grand Prix-dressuur.

Daniëlle Arts:
“Laten we met zijn allen op een goede manier gebruik maken van de genetische variatie in ons paardenbestand.”